veriga

GLASILO
DELOVNE ORGANIZACIJE
SLOVENSKE ŽELEZARNE,
VERIGA n. sol. o.
LESCE, ALPSKA 43

LETNIK XXV
ŠTEVILKA 4
APRIL 1983

Žebljarska

Od štirih do ene,
od štirih do ene
so zarje rumene,
so trate zelene,
od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
nad nakli smo sključeni;
vsi, fantje, možjé in dekleta in žene
od štirih do ene
že vsi smo izmučeni:
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
od štirih do ene,
od štirih do ene.

Pol treh, pol treh —
spet puha nam meh!
Žareči žeblji so nam v očeh,
do osmih zvečer žeblji, žeblji v očeh.
Od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
do osmih od treh
žareči žeblji, žeblji v očeh . . .

Smo jih v polje sejali?
Po polju naši žeblji cvetó;
poglej v nebó:
vanj smo jih kovali
od štirih do ene, do osmih do treh,
da nam bodo tudi ponoči v očeh . . .

Pa ondan sem pred zrcalom postal;
o, kakor da sem po sebi koval!
O, kakor da delam ves božji dan greh
od štirih do ene, do osmih od treh!

Od štirih do ene,
od štirih do ene
vodà nam kolesa, mehove nam žene,
do osmih od treh
žareči žeblji, žeblji v očeh . . .

Oton Župančič

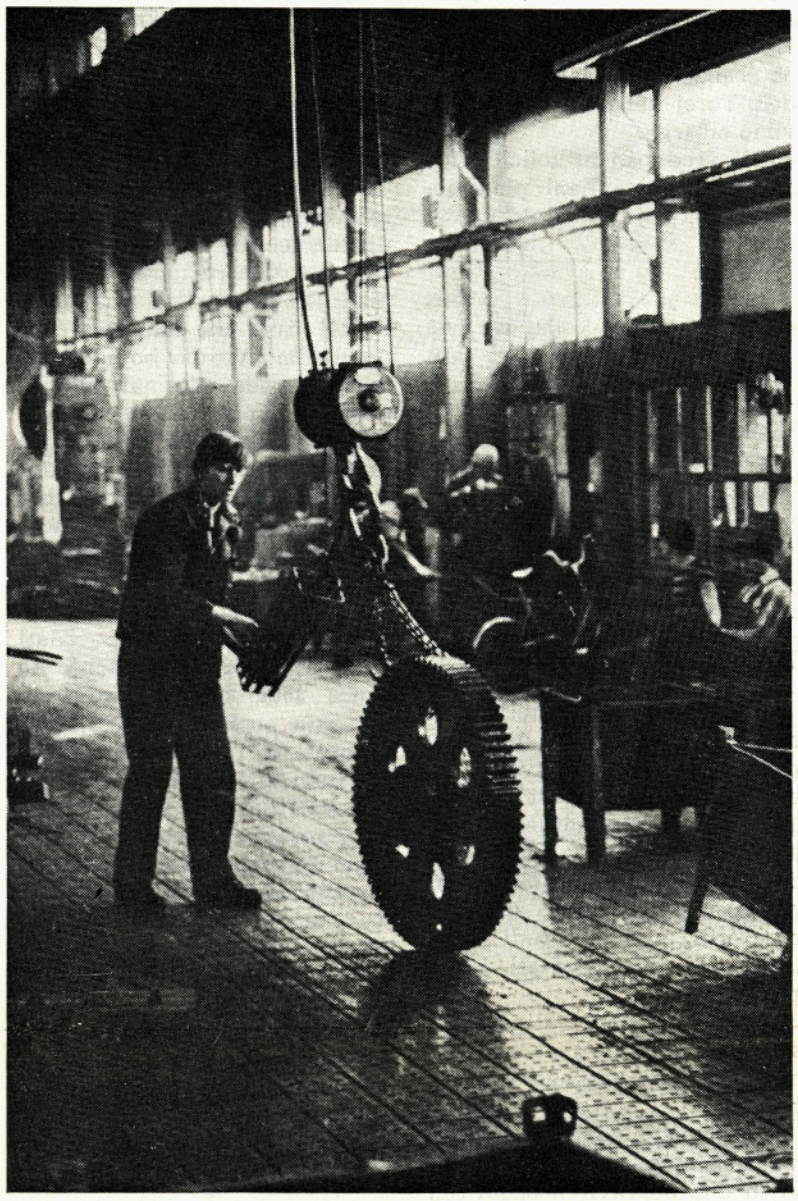

Enciklopedija suhoparno poroča, da so 1. maja 1886 delavci v Chicagu postavili zahtevo po osemurnem delavniku, da je policija med njimi povzročila krvav pokol, pet delavcev pa je bilo obsojenih na smrt. Na prvem kongresu II. internacionale v Parizu 1889 so sklenili, da se v spomin na čikaške dogodke vsako leto 1. maja organizirajo množične demonstracije, stavke in proslave. 1. maj je postal oblika razrednega boja, mednarodni praznik dela in simbol mednarodne solidarnosti delavskega razreda.

Tako pravita poezija in zgodovina. Kaj pa danes mi? Pričakovati bi bilo, da čutimo zmagoslavje. Imamo sedemurni delavnik, proste sobote, veliko enoizmenskega dela, privoščimo si celo, da ta delovni čas porabimo za razmišljanje, ali bi začeli ob šestih ali sedmih, po možnosti pa sploh ne. Toda ali nima to zmagoslavje grenak priokus? Željo kroparskega žebljarja po človeškem življenju smo morda izrabili. Verjetno ta žebljar ali čikaški delavec nista imela niti prave možnosti, da si skrajšata delovni čas, četudi ne bi imela nad sabo delodajalca ali policije. Vprašanje je, če bi se preživela. To vprašanje bi si lahko danes zastavili tudi mi. Najbrž so pravice že presegle naše možnosti, saj si delovni čas kar naprej, brez zakonov in pravilnikov, skrajšujemo. Pravimo, da stroji delajo za nas in da bodo v bodoče še bolj delali, vendar kaže, da stroji nimajo prave zavesti. Kaže tudi, da nam je odpravljanje izkoriščanja človeka po človeku tako globoko seglo v zavest, da smo izgubili vsak smisel za pravo mero.

Šala na tem mestu morda ni primerna, toda obrnite naslednje strani tega glasila in ugotovite, če to ni res.

Vsem bralcem Verige, posebno pa vsem našim delavcem, čestitamo za praznik dela.

Proizvodnja v prvem kvartalu 1983

Podatki o proizvodnji v prvih treh mesecih letošnjega leta so nam znani. Proizvedenih je bilo skupno 6.069 ton izdelkov, kar je za 2 odst. več kot v istem obdobju preteklega leta. Eksterna proizvodnja predstavlja 54 odst., to je 3.307 ton. Vrednostno smo proizvedli za 683 milijonov oz. 33 odst. več kot v prvem kvartalu lanskega leta. Vrednost proizvodnje za eksterni trg je 442 milijonov, kar predstavlja 65 odst. skupne vrednosti. V istem obdobju smo zunanjim kupcem prodali 3.050 ton oziroma za 389 milijonov.

V delovni organizaciji je bil plan za prvo trimesečje količinsko in vrednostno presežen. Količinsko in vrednostno je preseganje plana nekoliko večje na internem trgu. Plan so izpolnili oz. presegli vsi tozdi, razen TIO. Količinsko in vrednostno doseganje plana po trgih in tozdih je razvidno iz naslednje tabele, prikazano v indeksih.

Proizvodnja I.—III. 1983

Tozd	indeksi v din			plan = 100 v kg		
	eksterna	interna	skupaj	eksterna	interna	skupaj
Vijakarna	114	1644	115	106	—	106
Verigarna	102	110	102	100	460	101
Sidrne verige	132	128	130	94	121	113
Kovačnica	103	104	104	107	90	103
Orodjarna	71	109	108	—	—	—
Vzdrževanje	49	113	112	—	—	—
TIO	83	—	83	—	—	—
DO VERIGA	107	119	111	101	120	109

Za proizvodnjo v marcu pa velja naslednje: eksterna in interna proizvodnja je bila dosežena količinsko in vrednostno.

Vijakarna je tudi v marcu dosegla ugodne rezultate, le v kosih je proizvodni plan dosežen 95 odst. Izpad je v glavnem pri zakovicah IKL zaradi pomanjkanja naročil. Odprema je dosežena 111 odst., količinsko pa je skoraj enaka proizvodnji.

Verigarna je skupni proizvodni plan presegla, ni pa izpolnila obveznosti za interni trg. Pomemben delež v proizvodnji predstavljajo verige z grabeži, strojno varjene metrske verige, ročno in strojno varjene opremljene verige ter snežne verige za tovorna vozila. Izpad proizvodnje je pri visokoodpornih verigah zaradi pomanjkanja kapacitet kalibriranja, pri snežnih verigah za osebna vozila zaradi pomanjkanja embalaže ter pri zaščitnih verigah zaradi termične obdelave. Odprema je dosežena 95 %, od proizvodnje je nižja za 20 odstotkov.

V Sidrnih verigah je preseganje plana količinsko in vrednostno največje. Izpad plana je pri odgorevno varjenih verigah ∅ 21—37 zaradi tekočih okvar strojev in pomanjkanja kapacitet. Odprema je dosežena 168 odst., od proizvodnje je višja za 39 odst.

Kovačnica je dosegla ugodne rezultate. Pomemben delež v proizvodnji predstavljajo dvoverižni transporterji. Izpad pro-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Komercialno poslovanje v prvem trimesečju

Trimesečje pomeni zaokroženo celoto, ko moramo po zakonu, pa tudi sami pri sebi pogledati in ugotoviti rezultate. Naše poslovanje ni bilo zadovoljivo, predvsem če izhajamo z vidika prodanih količin in vrednosti, kar je pravilno, saj ob realizaciji ustvarjamo dohodek. Torej delamo za trg in živimo od trga.

Po vrednosti in količini smo glede na postavljeni plan dosegli naslednje rezultate:

Tozd	Indeks količin. realiz.	Indeks vrednost. realiz.
Vijakarna	109,8	88,1
Verigarna	75,0	73,9
Sidrne verige	87,4	106,3
Kovačnica	114,3	97,3
TIO	—	87,0 (linear. plana)
DO	90,7	88,2

Količinski pokazatelji niti ne bi bili tako slabi glede na plan, sliko nam pokvari primerjava na pokazatelje leta 1982, saj smo dosegli le 87 odst. količin prodanih v istem razdobju lanskega leta. Glede na to, da smo bili dobro zasedeni z naročili, prav tako tudi z materiali, bi bili rezultati lahko boljši.

Če bomo želeli zaključiti poslovno leto pozitivno, bomo morali zamujeno vsekakor nadoknaditi.

Vrednostni pokazatelji močno zaostajajo za količnskimi, saj nismo popravljali naših cen že lep čas, medtem ko nam stroški poslovanja nezadržno rastejo. Pri vrsti proizvodov smo že pred dilemo ali nadaljevati s proizvodnjo ali jo opustiti, čeprav jih trg potrebuje in jih bodo morali morda porabniki kasneje uvoziti.

Kot s prodajo doma, tudi z izvozom nismo posebno uspeli. Trimesečni plan izvoza smo dosegli le 46,2 odst. Izvozno poslovanje je letos posebno težko. Tudi naši sosedje se borijo s težavami, kot mi in nakupi so upadli, cene so se drastično znižale, naročila pa močno razdrobila. Do konca leta imamo še dovolj časa, da zamujeno nadoknadimo, vendar bo potrebno mnogo truda. Za naročila bo potrebno poskrbeti v višini 2 milijona dolarjev, v proizvodnji pa napraviti za 3,5 milijona dolarjev, da bomo postavljeni cilj v zunanjetrgovinskem poslovanju dosegli. Vsekakor zahtevna naloga, kljub temu pa z veliko vloženega truda uresničljiva.

Če bi poskušali napovedati gibanje na trgu za razdobje do konca leta, predvidevanja za nas niso posebno ugodna. Pričakovati je upad konjunkture, kar pomeni zmanjševanje nakupov. Posebno v drugem polletju pričakujemo resnejše težave. Takšno stanje bodo povzročila omejena finančna sredstva, prisila po zmanjšanju zalog, hitrejšemu obračanju le-teh in podobni ukrepi, ki jih narekuje sedanja gospodarska situacija. Ničesar drugega nam ne preostane, kot iti v korak z drugimi in se s temi težavami spopasti z boljšim, cenejšim in učinkovitejšim delom, le tako bomo nastale težave prebrodili.

Vinko Marzidovšek

OKROGLA MIZA

Družbenopolitični utrip Verige

Na razgovor o omenjeni temi smo za okroglo mizo tokrat povabili sekretarji OOZK, za katere menimo, da lahko najbolj kvalificirano pojasnijo pojave in probleme s tega področja. O tem bi lahko spregovorile tudi druge družbenopolitične organizacije, zlasti sindikat, vendar so možnosti okrogle mize omejene. Razlog, da so povabljeni sekretarji osnovnih organizacij ZK, je tudi v relativno slabših možnostih vpliva zveze komunistov na dogajanja v delovni organizaciji v primerjavi s sindikatom. Ta vpliv bi se z objavljanjem stališč v našem glasilu utegnil povečati, kar je še zlasti pomembno danes, ko slabšanje osebnega standarda povzroča med ljudmi nezadovoljstvo.

Na razgovoru so bili: Kecelj iz Orodjarne, Smolej iz Vzdrževanja, Kemperle iz skupnih služb, Tomažič iz Kovačnice, Marič iz Vijakarne, Kučič iz TIO in Železnjak iz Verigarne.

Uredništvo:

Kako ocenjujete razpoloženje med delavci?

Smolej:

Ne moremo ga pohvaliti, pada produktivnost. Nezadovoljstvo izvira iz občutka, da odločajo le o manjših stvareh, kadar pa je kaj važnega, pa je že vnaprej vse sklenjeno.

Tonček Smolej

Žnidar:

Razpoloženje se vidi zlasti po petnajstem. Ne gre sicer za izbruhe, prisoten pa je tihi odpor. Določeno nezadovoljstvo pride tudi pri kontaktih z vzdrževalci. Dovolj je slabe volje tudi, kadar slišijo, da so za neko stanje odgovorni sami, saj so vendar dvignili roke. Iz vseh teh težav jasne poti ne vidijo. Vrtijo se v začaranem krogu zamrznjenih osebnih dohodkov in (zamrznjene) produktivnosti, ki medsebojno negativno vplivata, čeprav bo izhod najbrž le v premiku produktivnosti. Vse skupaj pa se nekam dolgo vleče.

Uredništvo:

Bere in pogosto se sliši mnenje, da so nekje nekaj »zafurali«. Kdo naj bi to bil, saj se v praksi skoraj vsak izvzame?

Železnjak:

Krivi so tisti, ki imajo v rokah vajeti, pa naj bo to v zvezi, republiki ali občini. Delavci jih nimajo, najmanj pa sedaj, ko izhajajo razni ukrepi. Delavec mnogih situacij ne razume in jih ne more reševati, zato ukrepa nekdo drug.

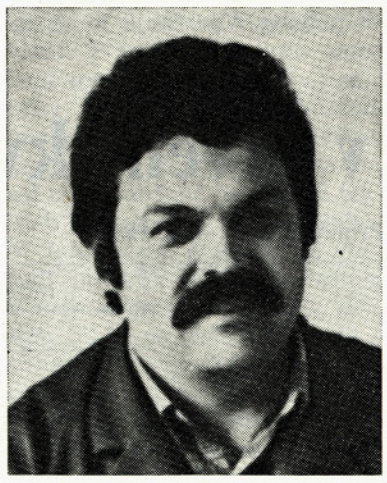

Gregor Žnidar

Glede razpoloženja je isto kot drugod. Vmes so osebni dohodki, ki so bili nazadnje celo nižji, istočasno pa slišimo o podražitvah stanovanj, mleka, sladkorja itd. Načeloma naj bi bili osebni dohodki odvisni od dela. Toda tega se nikjer ne vidi. Stroji v Verigarni in Vijakarni tečejo vso izmeno, v nekaterih tozdih pa se že dve uri pred koncem dnine ustavijo. In vendar imajo ravno tisti tozdi, ki največ delajo, najnižjo točko. Morda gre za slabo vrednotenje dela.

Poseben problem je pomanjkanje naročil, ki imajo za posledico premeščanje ljudi. Premestitve na človeka neugodno vplivajo.

Marič:

Sem skupinovodja v Vijakarni, vendar s svojo plačo težko živim ves mesec, koliko pa je takih, ki zaslužijo še manj. Med ljudmi se marsikaj govori. Lačnemu ne moreš dopovedati, da je sit. Mnogi od nas si želimo več delati in več zaslužiti, toda pravih možnosti ni. Med delavci se govori, da je razmerje med najnižjimi in najvišjimi OD 1:4 in da je bil nek OD v financah čez štiri milijone.

Uredništvo:

To razmerje je bistveno manjše in se še krči, toliko pa ne zasluži niti direktor. Postavlja pa se verjetno novo vprašanje, koliko je osebni dohodek sploh še stimulacija za delo in ne le socialna kategorija.

Marič:

S plačevanjem po delu nismo prišli daleč. Ni plačevanje po delu, če gre tvoj preseg norme na račun sodelavca.

Kecelj:

Najbolj prizadeti so tisti delavci, ki izven rednega delovnega časa nimajo možnosti za kompenzacijo rednega osebnega dohodka s kakšno drugo dejavnostjo. Nižji osebni dohodki v Orodjarni zadnja dva meseca in istočasna rast življenjskih stroškov ne morejo povzročiti ugodnih mnenj med delavci. To se odraža v storilnosti in kvaliteti in vse kaže, da OD nima več stimulativne moči.

Kemperle:

Bilo bi čisto drugače, če bi vedeli, da imamo na drugi strani dobro akumulacijo, ki bi nas potegnila iz težav. Če pa je slabše pri OD in akumulaciji, to še bolj vpliva na razpoloženje. Zveza komunistov mora biti ves čas kritična do stanja in do prikazovanja perspektive, česar pa ni vedno znala obdržati. Tudi perspektivni program pnevmatike in hidravlike se mora kritično obravnavati.

Glede osebnih dohodkov pa tole mnenje: ko je bil denar, kreativnega dela nismo dovolj cenili, danes pa ga ne moremo, čeprav je lahko le vlaganje v znanje in razvoj prava pot. Povrhu tudi širša družbena klima ni prava.

Tomažič:

Mimogrede odgovarjam še na prvo vprašanje o razpoloženju. Povsem podobno je kot v drugih tozdih. Morda bi ljudje morali več vedeti o tem, koliko dejansko dosegajo plan, sicer si ponavadi mislijo, da so dosegli boljši rezultat. V Kovačnici so tudi slabi pogoji dela, ki skupaj z neprilagojenostjo nekaterih delavcev včasih pripeljejo do konflikta. Če zaradi zamrznjenih osebnih dohodkov sedaj še shajamo, pa to ne sme trajati dolgo.

(Nadaljevanje s 1. strani)

izvodnje je pri kavljih zaradi pomanjkanja materiala in pri bremenskih verigah zaradi pomanjkanja delovne sile. Odprema je za 35 odst. višja od planirane in za 29 odst. višja od proizvodnje.

Orodjarna je presegla plan pri interni proizvodnji, pri eksterni proizvodnji pa plan ni dosežen. Zaradi toplotne obdelave plan ni dosežen pri orodjih iz jekla, zaradi pomanjkanja naročil pa pri orodjih iz trdih kovin in pri orodjih iz ostalih materialov.

V Vzdrževanju je proizvodni plan vrednostno dosežen 94 odst. Plan ni dosežen pri eksterni proizvodnji in pri izdelavi osnovnih sredstev.

TIO proizvodnega plana ni dosegel. Zaradi pomanjkanja kapacitet plan ni dosežen pri pnevmatskih cilindrih ∅ 50, pri pnevmatskih razvodnikih NV 4, 10 in 16, zaradi pomanjkanja materiala pri pnevmatskih cilindrih ∅ 16 in 25 ter pri membranskih cilindrih. Odprema je dosežena 105 odst. mesečnega plana za I. kvartal.

Količinski in vrednostni podatki so prikazani v naslednji tabeli:

Količinska proizvodnja za marec — v tonah

Tozd	eksterna proizvod.			interna proizvod.			skupna proizvod.		
	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.
Vijakarna	244	271	111	—	—	—	244	271	111
Verigarna	395	469	119	2	1	50	397	470	118
Sidrne verige	306	368	120	715	835	117	1021	1203	118
Kovačnica	151	158	105	51	56	110	202	214	106
DO VERIGA	1096	1266	116	768	982	116	1864	2158	116

Vrednostna proizvodnja za marec — v 000 din

Tozd	eksterna proizvod.			interna proizvod.			skupna proizvod.		
	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.	plan	dosež.	ind.
Vijakarna	27.631	35.942	130	6	159	2650	27.637	36.101	131
Verigarna	42.465	54.001	127	1.634	1.486	91	44.099	55.487	126
Sidrne verige	23.954	40.734	170	35.350	45.252	128	59.304	85.986	145
Kovačnica	25.911	26.563	103	9.540	12.440	130	35.451	39.003	110
Orodjarna	417	137	33	8.851	12.217	138	9.268	12.354	133
Vzdrževanje	203	48	24	12.141	11.462	94	12.344	11.510	93
TIO	16.500	14.435	87	—	25	—	16.500	14.460	88
DO VERIGA	137.081	171.860	125	67.522	83.041	123	204.603	254.901	125

M. Vidic

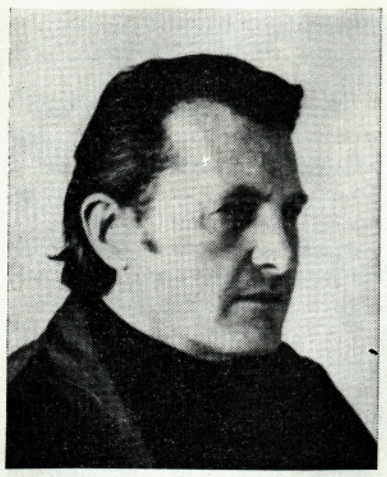

Marjan Tomažič

Uredništvo:

Kje vidite rešitev? Ali bo prišla sama od sebe?

Tomažič:

Rešitev je v povečanju osebnih dohodkov. Te pa bomo dosegli, če bomo izboljšali tehnologijo. Čas za izdelavo enega kosa izdelka je v Kovačnici prevelik, zato smo predragi. Malenkost bi lahko prinesla boljša disciplina, a v glavnem tehnologija.

Uredništvo:

Kaj pa »štrajk«?

Železnjak:

Najprej bi morali analizirati vzroke, čeprav pravzaprav že vemo, da bi bili to v glavnem osebni dohodki. Ne gre pa samo za nizko raven, pač pa tudi za neustreznost delitve in pomanjkanje meril izven proizvodnje. Tam se deli le na osnovi papirja (diplome) in ne prave strokovnosti. Ko pridejo tozdi v tehnološke zagate, se strokovnega kadra ne vidi, proizvodni problemi se rešujejo na pamet. Plače torej tečejo ne glede na to, ali je delo opravljeno dobro ali slabo in ljudje tega ne marajo. Ni dobro tudi vrednotenje administracije v primerjavi z vrednotenjem del v obratu.

Uredništvo:

Pravijo, da imamo osnovna razmerja v Verigi vendarle prav postavljena. Premiki niso majhni, kar kaže tudi podatek, da so se osebni dohodki v skupnih službah lani dvignili za 6 odst., v tozdih pa za 17 odst.

(Ustreznega odgovora ni bilo. Najbrž je premik še premajhen).

Uredništvo:

Kako vi kot sekretarji vidite vlogo ZK pri spreminjanju položaja, ki smo ga pravkar ugotovili?

Smolej:

Osnovna organizacija nima dovolj možnosti, zlasti ker je mnogo problemov na nivoju tovarne in nanje nimamo vpliva. Člani ZK smo čedalje bolj za številke.

Marič:

Če hočeš spreminjati položaj, moraš razčistiti najprej sam s sabo. Ne smeš pričakovati privilegije. Razpoloženja pri drugih ne moreš spreminjati z lažjo.

Železnjak:

Ugotavljam, da so bili včasih ljudje v Verigi bolj vestni. Povsod so varčevali, niso razmetavali ne z materialom, ne z izdelki, čutiti je bilo, da se dela. Danes tega ni več in ne vem, kaj nas je pokvarilo, da nimamo pravega odnosa do družbene lastnine. Pravimo, da je z mladimi nekaj narobe, toda vzgajali smo jih vendarle mi, starejši. Sprašujem se, kje tiči vzrok. Dejstvo je, da smo danes samoupravljanje pomešali z delovnim redom in disciplino. Mojstri in drugi vodstveni kadri so popustili, ne vem pa zakaj. Spominjam se, kako so včasih ukrepali za vsako povzročeno škodo in podobno.

Uredništvo:

Očitno je, da manjka motiva.

Železnjak:

Zavest je popustila. Komunisti sicer opozarjajo na vseh sestankih na to, vendar se nikogar nič ne prime. Celo na občinskem komiteju niso brali naših zapisnikov. Ko je bil direktor Marinko, se sicer nismo strinjali z načinom njegovega vodenja, vendar se je čutilo, da se je imel za odgovornega za podjetje. Njegovo vodenje je zaleglo.

Kemperle:

Kako izboljšati položaj? Ne čutim se dovolj poklicanega, da bi našel odgovor. Vlogo osnovne organizacije pa si predstavljam tako, da se ne spušča v strokovno debato, mora pa dogajanja spremljati in pri slabih rezultatih reagirati. V skrajnem primeru mora predlagati tudi kadrovske spremembe.

Žnidar:

Osnovna organizacija v okviru tozda še kolikor toliko funkcionira, drugače pa je v okviru tovarne, kjer ni povezanosti in enotnosti.

Železnjak:

V našem tozdu je kadrovska zasedba osnovne organizacije po izobrazbi precej šibka in to se čuti. Na nivoju DO je bilo to prej drugače, ker se je sestav pomešal med sabo in so se lahko sprejemale kvalitetnejše odločitve in stališča.

Uredništvo:

Kakšni so odnosi med našimi osnovnimi organizacijami in občinsko partijsko organizacijo? Koliko vam je v pomoč?

Železnjak:

Normalno bi bilo, da bi tam iskali pomoč, vendar, kot sem omenil že prej v zvezi z zapisniki, nismo povezani.

Kecelj:

Vprašanje je, kdo naj pri reševanju stisk napravi prvi korak.

Uredništvo:

Na zveznem CK je Ribičič začel z akcijo pošiljanja članov CK v republike. Očitno je tak pristop dober, ker omogoča, da informacije zajemajo bliže vira. Značilnost poročil je namreč lakiranje dejanskega stanja.

Tomažič:

Pri sodelovanju z občinskim komitejem pri nas ni problemov. Kadar zahtevamo, takoj dobimo pomoč.

Kemperle:

Samokritično smo ugotovili, da sodelovanje preko komisij ni dalo rezultatov. Razlogi so obojestranski.

Uredništvo:

Dotaknimo se vprašanja, kako ste zadovoljni z vašimi šefi, oziroma kako partija ocenjuje vodstveni kader v Verigi nasploh?

Kučič:

V preteklosti so bili primeri, da je bila vodstvena struktura premalo strokovna. S kvalitetno vodstveno strukturo se bo dala poboljšati tudi disciplina in enotnost. V znanju in enotnosti je največja moč. Razpoloženje v TIO je sedaj boljše, ker se odpravlja tisto zaplotarstvo: »mi smo mi, vi pa vi«. Ni več sektašev kot pri združevanju z Verigo.

Tomažič:

Naš vodja tozd je tudi sam član ZK. Motiviral je precej članov OOZK Kovačnica za sprejem v ZK. Brez njega ni nobene seje osnovne organizacije. Vedno je na dnevnem redu točka, o kateri poroča in bi brez njega seje slabo izpadle. Po instrukcije in pomoč se vedno obračam nanj. Če ne bi bilo njega, tudi ne bi bilo Kovačnice. Zadnje čase poslujemo sicer bolj slabo, vendar je temu kriva težka gospodarska situacija.

Uredništvo:

Izpadlo bo, da so vsi vodje tozdov idealni, tovarni pa ne gre.

Železnjak:

Prisostvoval sem debati neke »oglate« mize, kjer so bili tudi trije vodje tozdov. Vedli so se zelo lastniško. Je pa res, da le vodja tozda lahko pomaga družbenopolitičnim organizacijam v tozdu. Prav sicer ni, da je vse po njegovem, ne gre pa tudi drugače.

Glede mojstrskega kadra je pri nas kritično. Manjka jim, da bi bili duhovni vodje v svoji skupini. Kar da delovodska šola, je premalo.

Žnidar:

Mene ta»jaz« pri vodji tozda ne bi motil, saj se s tem vidi, da je še bolj pri stvari. Pri nas konfliktov pri sodelovanju med osnovno organizacijo in njim nimamo. Je pa danes vodja tozd v precej drugačni vlogi, kot prej obratovodja. Veliko časa porabi za sodelovanje s skupnimi službami, za pogovore z delavci pa manj. Sicer pa kaže, da je danes bolje, da je vodja več »zgoraj«, kar se vidi tudi po uspehu. (Pripis uredništva: brez dvoma).

Uredništvo:

Kako gledate na prerokovanje razvoja naše delovne organizacije na dosedanjih okroglih mizah?

Kemperle:

Stvar je zelo široka, poznam pa le določene dele problematike. Menim, pa, da je parcialno perspektiva še kar zajeta, vendar nam zaenkrat manjka še sinteza. Tega se ne zavedamo dovolj tudi pri delu s tem, kar imamo. Če hočemo naprej, moramo najprej stabilizirati sedanjo Verigo, pri čemer pa strokovni kader skupnih služb mora napraviti največji delež.

Žnidar:

Paziti moramo, da ne bomo osiromašili proizvodnje verig, dokler se TIO ne uredi. Govorili smo namreč že, da bomo sidrne verige ukinili, zdaj pa vidimo, da so bile te ideje preuranjene.

Železnjak:

V Vijakarni bi zaradi sprememb prišlo do prestrukturiranja kadrov, kar pa ne bo boleče, če bo poskrbljeno za socialno varnost in če je na vidiku boljša akumulacija.

Marič:

Mi se še nismo opredeljevali. Smo bolj pesimisti kot optimisti. Ljudje se sprašujejo, zakaj tisti stroji pri nas že tri mesece stojijo. Hoteli bi vedeti, kaj bo iz tega.

Kecelj:

Ljudje v Orodjarni so za to, kar je bilo nakazanega glede Orodjarne. Opaža se, da povpraševanje z internega trga ne zadošča, zato je nujno, da gremo ven.

Uredništvo

Zapis s simpozija

Letos je bil že petnajsti simpozij o sodobnih metodah v računovodstvu in poslovnih financah v Portorožu. Na njem je sodelovalo prek 600 udeležencev — v glavnem delavcev, ki delajo na področju računovodstva in financ. Gre za srečanje med teorijo in prakso, zato na njem sodelujejo profesorji ekonomskih fakultet in pa strokovnjaki iz prakse. Mogoče bo nekaj misli in zaključkov simpozija zanimalo tudi bralce našega glasila.

Tema prvega dne je bila namenjena problematiki uveljavljanja dohodkovnih odnosov. Ugotovili pa smo soglasno, da še vedno bolj verjamemo kupoprodajni pogodbi kot pa dohodkovnim povezavam na osnovi samoupravnih sporazumov. Dohodkovne povezave na osnovi skupnega prihodka so oblike povezave ko gre za združevanje živega dela in sredstev dveh ali več tozdov zaradi proizvodnje in prodaje skupnega učinka. Teh povezav je v praksi več, vendar bi le malokatera rešitev ustrezala zakonom. Ustrezajo sicer pravilnosti knjigovodskih rešitev, vendar je zanemarjena vsebina dohodkovnih povezav. Vse premalo se uresničuje skupni rizik, ki bi zainteresiral vse sodelujoče k boljšim učinkom. Poseben problem so nakazali predstavniki trgovskih OZD, ki morajo imeti do konca leta 1983 polovico celotnega prihodka pokritega s sporazumi o pridobivanju skupnega prihodka.

Če pogledamo še drugo obliko dohodkovnih povezav, to je združevanje sredstev za uresničitev skupnih ciljev in ugotavljanje skupnega dohodka, ki izhaja iz teh skupnih naložb, ugotavljamo, da se je združevanje sredstev v preteklih letih močno uveljavilo. Gre pa bolj za njegov obseg in ne za vsebino. Največjo zavoro predstavlja splošna organiziranost gospodarstva in pa premajhno upoštevanje tržnih zakonitosti.

Glede uveljavljanja svobodne menjave dela lahko ugotovimo, da smo dosegli določeno stopnjo razvoja, ker smo bili prisiljeni to storiti na osnovi zakona. Uresničevanje programov svobodne menjave bo v pravi meri zaživelo šele takrat, ko nas bodo v to prisilile ekonomske razmere.

Ena od pomanjkljivosti pri uveljavljanju dohodkovnih povezav je v tem, da smo ob nastanku temeljnih organizacij organizirali finančno knjigovodstvo v zadostni meri, pri tem pa smo pozabili na stroškovno knjigovodstvo. Pri konkretizaciji dohodkovnih odnosov pa so nam nujno potrebni normativi, standardi, ki nam jih daje lahko le dobro organizirano stroškovno računovodstvo. Ta naloga je zdaj pred nami.

Druga zanimiva tema je bila gospodarjenje s finančnimi sredstvi. V našem gospodarstvu prihaja pogosto do neravnotežij med razpoložljivimi finančnimi sredstvi in viri. Velikokrat je to posledica neustreznih finančnih konstrukcij pri investiranju. Zanemarjali smo potrebe po obratnih sredstvih, zato ta sredstva niso krita s kvalitetnimi viri. Veliko naših organizacij postaja tako finančno nestabilnih, kar nam povzroča dosti težav, ki se kažejo predvsem v visokih stroških angažiranja sredstev, dostopnosti virov, dinamiki angažiranja in riziku. V preteklih letih organizacije niso bile zadosti zainteresirane, da bi vlagale v investicije, kaj več od amortizacije, saj je bilo v pogojih visoke inflacije bolje najeti kredite. Znesek dolga se je iz leta v leto manjšal. V sedanjem trenutku se zaradi visokih obrestnih mer razmere že spreminjajo. Uveljavlja se tudi revalorizacija kreditov, kar vse skuša usmerjati investitorje k večjemu deležu lastnih sredstev.

Navadno je najbolj zanimiva tema problematika osebnih dohodkov. Pri tem je bilo izraženih dovolj različnih pogledov na letošnji Dogovor o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Kritično so obravnavali ideje, naj bi se višina osebnih dohodkov vezala le na rast čistega dohodka. Nujno je obravnavati rast dohodka kot širšo kategorijo, o kateri razpravlja širši krog udeležencev. Delitev čistega dohodka pa je stvar delavcev v tozdu, ki so ga ustvarili. Ponovno se pojavljajo ideje o primerjavi osebnih dohodkov v panogi dejavnosti. Tak način smo uporabljali že pred leti.

Ker moramo v vseh organizacijah do konca leta 1983 uskladiti svoje akte z Zakonom o razširjeni reprodukciji in minulem delu, je bila problematika obračuna minulega dela dosti aktualna. Podane so bile rešitve, ki se v praksi že pojavljajo, vendar so te precej okvirne in načelne. Vse rešitve imajo skupen cilj, da bi dosegli kvalitetnejše in gospodarnejše upravljanje z družbenimi sredstvi. V večini primerov je ta oblika delitve nadomestila dodatek na stalnost in ne obsega 10 odst. sredstev za osebne dohodke iz živega dela. Ta delež pa naj bi bil večji, ker bi le tako lahko dovolj spodbujevalno deloval.

M. Kozamernik

Nastopanje DO in TOZD v pravnem prometu z drugimi

V okviru gospodarskega sodstva Slovenije in Jugoslavije si že nekaj let prizadevamo, da bi z uporabo in pravilno razlago ustreznih določb zakona o združenem delu (pa čeprav te vedno niso tako natančne in dorečene, kot bi bilo zaželeno) delovni organizaciji, ki ima v svoji sestavi temeljne organizacije, dali v pravnem prometu z drugimi tisto vlogo, ki ji skladno z njeno ustavno zasnovo in zasnovo temeljne organizacije gre,

in brez katere ne more postati »tisti najpomembnejši element gospodarske integracije, ki v prvi vrsti zagotavlja, da funkcionirata tehnologija združenega dela in ekonomično poslovanje«. In v tem smislu je bilo zavzetih več pravnih stališč, ki takšno vlogo delovne organizacije utrjujejo.

O tem vprašanju je tekla razprava tudi na raznih simpozijih in seminarjih, napisanih je bilo več sestavkov in o njem so precej govorili tudi na Dnevih slovenskih pravnikov 1982 v Portorožu.

Zato je razumljivo, da sta to in z njim povezana vprašanja na pobudo Vrhovnega sodišča SR Slovenije vključila med vprašanja, ki sta jih pretehtala v zvezi z uresničevanjem samoupravne preobrazbe združenega dela in samoupravne integracije v razmerah uresničevanja gospodarske stabilizacije tudi republiška družbena sveta za vprašanje družbene ureditve in za gospodarski razvoj in ekonomsko politiko in tudi do njih zavzela stališča na 7. skupni seji, ki je bila v oktobru 1982.

Ta stališča, ki tako lahko rečemo, predstavljajo usklajena stališča gospodarskega sodstva Slovenije oziroma Vrhovnega sodišča SR Slovenije in obeh omenjenih družbenih svetov, kar jim gotovo daje še večjo težo, se glase:

»Med zadevami, od katerih ustrezne ureditve je v nemajhni meri odvisno uresničevanje ustavne oziroma družbenoekonomske zasnove delovne organizacije in temeljnih organizacij, kot njenih organskih delov, je tudi nastopanje teh organizacij v pravnem prometu z drugimi.

V našem družbenoekonomskem sistemu je delovna organizacija zasnovana oziroma opredeljena (35. člen Ustave SFR Jugoslavije in 16. ter 346. člen zakona o združenem delu) kot tehnoekonomska celota in kot poslovni subjekt, ki je ekonomsko in pravno sposoben, da stopa v pravni promet in v nadaljnje procese združevanja dela in sredstev. Sedaj prevladujoča praksa v razvoju delovnih organizacij ni taka. V Sloveniji kar 85 odst. vseh temeljnih organizacij neposredno nastopa v pravnem prometu z drugimi. Ta praksa torej ni skladna z družbeno gospodarsko zasnovo delovne in temeljne organizacije.

Taka družbeno gospodarska praksa zagotovo ne krepi vloge delovne organizacije kot proizvodno poslovnega in družbeno pravnega subjekta pri urejanju poslovnih in razvojnih zadev z drugimi organizacijami združenega dela in samoupravnimi skupnostmi. Predvsem je treba povedati, da ni neskladno z ustavno zasnovo delovne organizacije in temeljne organizacije, če temeljne organizacije prenesejo na delovno organizacijo vsa pooblastila v pravnem prometu z drugimi. Neskladno s to zasnovo bi bilo, če nanjo ne bi prenesla nobenih pooblastil v tem prometu.

Delavci v temeljni organizaciji, ki prenesejo pooblastila v pravnem prometu na delovno organizacijo, niso teh funkcij odtujili, ampak so njihovo opravljanje uredili tako, da jih bodo opravljali skupaj z delavci iz drugih temeljnih organizacij v sestavi delovne organizacije. Temeljno vodilo, ki se je pri tem delavcem po njem ravnati je načelo smotrnosti in gospodarne delitve dela. Temeljna organizacija naj bi se neposrednono pojavlja v pravnem prometu z drugimi le, če je to glede na naravo dejavnosti smotrno in potrebno. Pri tem je seveda nujno, da vsi upoštevajo s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo dogovorjeno porazdelitev pooblastil v pravnem prometu z drugimi in da dosledno spoštujejo določbo 54. člena zakona o obligacijskih razmerjih, da pogodbe, sklenjene izven obsega s temi pooblastili določene pravne posebnosti, nimajo pravnega učinka oziroma niso veljavne.

V tej zvezi je pomembno povedati, da niti temeljna organizacija, niti delovna organizacija, v katero je temeljna organizacija združena, oziroma kakšna druga oblika združevanja dela in sredstev, kot družbene pravne osebe nimajo nobenih »svojih« sredstev. Vse imajo v okviru svoje pravne sposobnosti le pravico razpolagati v pravnem prometu z družbenimi sredstvi, ki jih upravljajo v njih združeni delavci.

Družbena sredstva se torej nahajajo v družbenih pravnih osebah in z njimi upravljajo in gospodarijo delavci oziroma ljudje v teh osebah (prvi odstavek 10. člena, drugi odstavek 45. člena, 230. in 265. člen zakona o združenem delu). To velja tudi za temeljno in delovno organizacijo. To je nova lastninska ureditev, ki v drugih sistemih ni poznana.

Namensko združevanje sredstev v okviru skupnega gospodarjenja s sredstvi družbene reprodukcije, je ustavna pravica in dolžnost delavcev v združenem delu in eden od ključnih vzvodov za uresničevanje celotne samoupravne družbene preobrazbe. Z združenimi sredstvi seveda upravljajo in gospodarijo delavci v temeljnih organizacijah, ki so jih združili, skupno, prek svojih delegatov v ustreznih skupnih samoupravnih organih v delovni organizaciji. V tem smislu upravljajo združena sredstva v delovni organizaciji delavci v delovni organizaciji in ne delavci v temeljnih organizacijah, saj je tudi delovna organizacija predvsem »samostojna samoupravna organizacija delavcev, povezanih s skupnimi interesi pri delu in organiziranih v temeljnih organizacijah« (prvi odstavek 346. člena zakona o združenem delu.

Pri tem je seveda slej ko prej temeljna zadeva, na katero je opozarjal tudi tovariš Kardelj, kako vzpostaviti takšna družbenoekonomska razmerja pri gospodarjenju z družbenim kapitalom, da bi delavec v združenem delu v resnici z njimi samoupravno razpolagal in gospodaril.

Z vsemi sredstvi družbene reprodukcije upravljajo in gospodarijo izključno delavci v temeljnih organizacijah. Toda z njimi gospodarijo ali sami, ali skupaj z delavci iz drugih temeljnih organizacij. Sami upravljajo in gospodarijo le s tistimi družbenimi sredstvi, ki jih po lastni odločitvi niso združili v delovni organizaciji ali neki drugi obliki združevanja dela in sredstev. Z združenimi sredstvi pa upravljajo in gospodarijo skupno z delavci iz drugih temeljnih organizacij. Ob tem pa je bistvenega pomena, da pridobivajo dohodek od gospodarjenja z družbenimi sredstvi, ne glede na to, kje in za katere namene v reprodukciji jih delavci angažirajo in katera organizacija pridobiva skupno ustvarjeni dohodek, vedno in brez izjeme samo temeljne organizacije, iz katerih so delavci združili sredstva in o njih odločajo le v njih združeni delavci.

S sredstvi, ki jih delavci združijo za poslovanje delovne organizacije, prenesejo na delovno organizacijo tudi pooblastilo, da razpolagajo z njimi v pravnem prometu, saj ta sredstva skupaj upravljajo delavci v delovni organizaciji (244. in 245. člen zakona o združenem delu). Ob tem seveda kaže opozoriti, da je združevanje sredstev dopustno samo za vnaprej določene namene.

Delovna organizacija lahko v pravnem prometu z drugimi razpolaga tudi z družbenimi sredstvi, ki jih upravljajo delavci v temeljnih organizacijah, ki torej niso združena v delovni organizaciji, če in kolikor so jo temeljne organizacije za to poooblastile (drugi odstavek 244. člena zakona o združenem delu).

Delovna organizacija, ki ima v svoji sestavi temeljne organizacije, razpolaga torej v pravnem prometu na dva različna načina z družbenimi sredstvi. Razlika je v tem, kateri delavci v njej in na kakšen način jih upravljajo. Razpolaga z združenimi sredstvi v delovni organizaciji, ki jih upravljajo delavci v delovni organizaciji oziroma skupno delavci vseh temeljnih organizacij. Razpolaga pa tudi z določenimi sredstvi v posameznih temeljnih organizacijah, ki jih upravljajo delavci v teh organizacijah, ki so delovni organizaciji dali določena pooblastila za razpolaganje z njimi v pravnem prometu z drugimi.

Pri razpolaganju z vsemi sredstvi delovna organizacija odgovarja za svoje obveznosti. To pomeni, da za svoje obveznosti neposredno sama odgovarja, ne samo z v njej združenimi sredstvi, marveč tudi s sredstvi v sestavi družbenih sredstev v temeljnih organizacijah v njeni sestavi, s katerimi ona razpolaga v okviru danih ji pooblastil v pravnem prometu.

Seveda odgovarjajo za obveznosti delovne organizacije tudi temeljne organizacije v njeni sestavi s sredstvi, s katerimi same razpolagajo, in sicer tako kot je to v skladu z zakonom določeno s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo. Pri tem so temeljne organizacije zavezane, da zagotove popolno pokritje vseh obveznosti delovne organizacije (z neomejeno solidarno ali subsidiarno odgovornostjo ali z določeno omejeno solidarno ali subsidiarno odgovornostjo, ki zagotavlja pokritje obveznosti). Torej odgovornost temeljne organizacije, ki bi bila omejena le na jamstvo z združenimi sredstvi, brez dodatnega jamstva temeljnih organizacij s sredstvi, s katerimi same razpolagajo, ne zagotavlja gospodarske trdnosti v poslovnih odnosih, čeprav jo zakon o združenem delu dopušča (420. člen).«

Iz Pravne prakse
št. 6/83

Inovacije v Verigi

V prvem trimesečju leta 1983 je služba za inovacije prejela naslednje predloge:

1. Predlog št. 1/83, Cijan Vladimir — varilec in Beravs Jaka — ključavničar, oba iz tozda Vzdrževanje: Popravilo akumulatorjev.

2. Predlog št. 2/83, inž. Hančič Darko — tehnolog kvalitete: Kovaška linija za izdelovanje sornikov za škopce po DIN 82101 (JUS C.H4.080).

3. Predlog št. 3/83, dipl. inž. Marjanovič Pavel — projektant v ROES: Rotacijski cilinder za odpiranje vrat avtobusa.

4. Predlog št. 4/83, inž. Faladore Vinko — vodja ROES: Podajna enota in pozicionirni cilinder.

5. Predlog št. 5/83, inž. Hanžič Darko — tehnolog kvalitete: Nov tehnološki postopek izdelave napenjalnega kavlja št. 3 in ostale velikosti.

6. Predlog št. 6/83, Pogačar Branko — tehnolog orodja in Burgar Marjan — konstrukter: Racionalnejša poraba utopnega jekla pri orodju za prosti liv prednjega in zadnjega pokrova velikosti 125, 160 in 200.

7. Predlog št. 7/83, Koščak Marko — preizkuševalec iz Sidrnih verig: Vezanje sidrnih verig (∅ 32 do ∅ 100) v zveze z viličarjem.

8. Predlog št. 8/83, Pogorelec Jože — konstrukter II v ROES: Predlog izboljšanja delovanja kovaške linije IV.

9. Predlog št. 9/83, dipl. inž. Marjanovič Pavel — konstrukter v ROES: Predlog izdelave tunelske peči v novi kovačnici namesto sedanje kovaške peči.

10. Predlog št. 10/83, Bizjak Robert — tehnolog II v ROES: Predlog manipulatorja pri zalaganju peči in podajanju na prešah v novi kovačnici.

11. Predlog št. 11/83, Arh Miro — razvijalec III v ROES: Predlog tehnične izboljšave pri indukcijski peči na III. liniji v novi kovačnici.

12. Predlog št. 12/83, Larisi Janko — skupinovodja, Milosavljević Slavko (Vijakarna), Kokalj Janez in Moličnik Rajko vsi iz Vzdrževanja: Predelava valjčnega stroja 13-01 iz ročnega na avtomatsko delovanje.

13. Predlog št. 13/83, Larisi Janko — skupinovodja iz Vzdrževanja in Kos Zdravko iz Vijakarne: Predelava in izboljšano delovanje valjčnih avtomatov 13-17, 18 in 19.

14. Predlog št. 14/83, Veren Bela, elektrikar iz Vzdrževanja: Izdelava električne sheme in predelava podajne naprave za surovce pri indukcijski peči v novi kovačnici.

15. Predlog št. 15/83, Kunstelj Janko in Lapuh Janez, tehnologa v TIO: Izboljšano tesnenje pri hitroispušnem ventilu PRDS-25.

16. Predlog št. 16/83, Horvat Martin in Lindič Alojz iz Kovačnice: Posebno orodje, ki se montira na stroj Schuler za izdelavo grabeža št. 1.

17. Predlog št. 17/83, Horvat Martin — delovodja iz Kovačnice: Oblikovalno orodje, ki se montira na stroj Schuler za izdelavo nateznega ključa št. 3 in 4.

18. Predlog št. 18/83, Horvat Martin — delovodja iz Kovač-

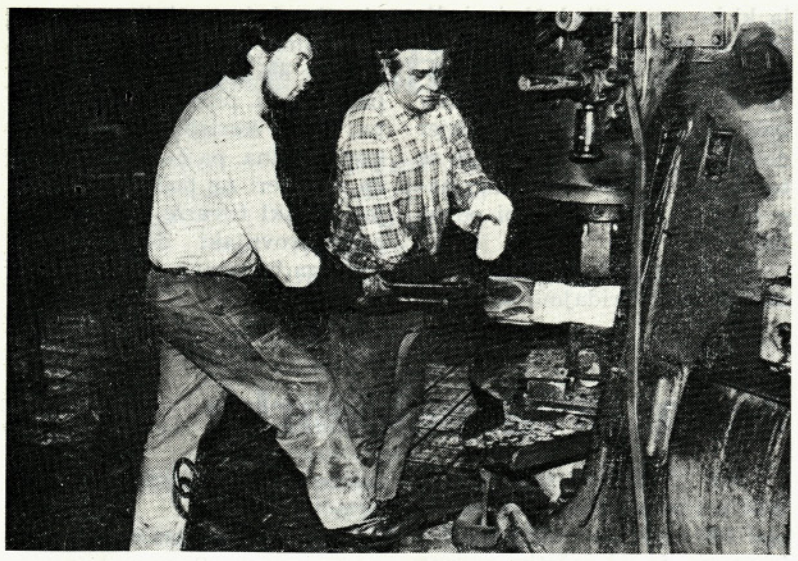

nice: Utopno kovanje drsnega obroča ∅ 19.

V omenjenem obdobju je strokovna komisija za obravnavanje racionalizacijskih predlogov pripravila naslednje predloge za komisije po tozdih:

1. Predlog št. 3/81, Kos Zdravko in še štirje predlagatelji: Izboljšanje tehnologije izdelave za lesne in iver vijake ter za krovne vijake. Predlog za izplačilo tretjega in zadnjega posebnega nadomestila.

2. Predlog št. 40/82, Kociper Štefan iz Vijakarne: Igle jedra in predstiskača za stiskalke 02-25. Predlog za izplačilo enkratnega posebnega nadomestila.

3. Predlog št. 42/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Izdelava predstiskačev ter rezilnih jeder iz ostankov trde kovine. Predlog za enkratno posebno nadomestilo.

4. Predlog št. 43/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Predelava ohišja glavačev iz dimenzije 8 × 26 Inles na 9 × 28,5 Lož. Predlog za enkratno posebno nadomestilo.

5. Predlog št. 44/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Izdelava jeder za stiskanje valjanih vijakov, sestavljena iz ohišja jedra in reducirne votlice. Predlog za pripravo dokumentacije o cenah in količinah izdelanih jeder, na osnovi katere se bo določilo posebno nadomestilo.

6. Predlog št. 34/82, Bizjak Marjan, inž. in Lužnik Franc iz službe razvoja: Prebijanje lukenj namesto vrtanja na izdelkih vezni člen, škopci in trebušasti škopci. Predlog za izplačilo drugega posebnega nadomestila.

7. Predlog št. 2/83, inž. Hanžič Darko iz DSSS — kontrola: Racionalnejši način izdelave sornikov za škopce DIN 82101. V roku enega meseca se mora vodstvo Kovačnice odločiti, ali gre v stroške za realizacijo predloga, na to se bo izplačalo primerno posebno nadomestilo.

8. Predlog št. 32/82, Janškovec Marjan iz Orodjarne: Izdelava gravure za žige s postopkom eroziranja. Predlog mora ovrednotiti kalkulant pri orodjih, nakar bo ugotovljena ekonomičnost avtorjevega predloga.

9. Predlog št. 39/82, Habjan Vincenc iz Orodjarne: Lopata za čiščenje nesnage na tlaku. Predlog za enkratno posebno nadomestilo.

10. Predlog št. 41/82, Košir Franc iz Verigarne: Racionalizacija na podaljških za zaščitne verige Granit. Predlog morajo ponovno pregledati tehnolog v RO, tehnolog v SPIK in predlagatelj ter dati dokončno oceno o vrednosti predloga.

11. Predlog št. 1/83, Cijan Vladimir in Beravs Jaka oba iz Vzdrževanja: Popravilo akumulatorjev. Predlog je podan za enkratno posebno nadomestilo, vsem (po seznamu), ki so sodelovali pri predlogu.

Komisije za delovna razmerja po tozdih so dokončno odločale o naslednjih predlogih:

1. Kovačnica

1.1. Predlog št. 35/82, inž. Bizjak Marjan iz DSSS — razvoj in inž. Harinski Jože iz Orodjarne: Osnutek tehnologije za kovaški upogibalnik. Za predlog je komisja odobrila izplačilo enkratnega posebnega nadomestila v višini 10.000 din vsakemu od predlagateljev. Skupaj 20.000 din.

1.2. Predlog št. 38/82, Lužnik Franc iz DSSS — razvoj: Skrajševalna spojka za bremenske verige. Predlog je prijavljen na Zveznem zavodu za patente, Beograd in ima registrsko številko P 614/81 in zaradi tega je komisija sklenila, da po utečeni proizvodnji spojke, predlagatelj sklene pogodbo z vodjem tozda, v kateri bo določena višina odškodnine in način izplačevanja te odškodnine.

2. Verigarna

2.1. Predlog št. 23/82, inž. Hanžič Darko iz DSSS — SKK: Izbor transportne naprave za transportiranje. Komisija je sprejela sklep, da se z ozirom na to, da predlog ne pomeni inovacijo, predlog zavrne.

2.2. Predlog št. 36/82, inž. Raspet Jernej iz DSSS — razvoj: Nova zaščitna veriga Kolos. Predlog je prijavljen na Zveznem zavodu za patente, Beograd in ima registrsko številko P 1153/82. Komisija je sklenila, da se bodo pravice predlagatelja obravnavale potem, ko bo stekla redna proizvodnja predložene zaščitne verige.

3. Vijakarna

3.1. Predlog št. 3/81, Kos Zdravko in še 4 predlagatelji iz Vijakarne: Izboljšanje tehnologije izdelave lesnih vijakov. Komisija je sprejela sklep o tretjem in zadnjem izplačilu posebnega nadomestila in to: Kos Zdravku 19.348 din, Stiperski Marjan 8.292 din, Planinšek Peter 7.433 din, Dobnikar Bogo 3.716,50 din in Konda Jakob din 3.716,50. Skupaj 42.506 din.

3.2. Predlog št. 40/82, Kociper Štefan iz Vijakarne: Igle jedra in predstiskača za 02-25. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila v višini 4.000 din.

3.3. Predlog št. 42/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Izdelava predstiskačev in rezilnih jeder iz ostankov trde kovine. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila Dežman Francu 2.000 din in Frelih Francu 2.000 din, skupaj 4.000 din.

3.4. Predlog št. 43/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Predelava ohišja glavačev iz dimenzije 8 × 6 Inles na 9 × 28,5 Lož. Za predlog je komisija sprejela sklep o izplačilu enkratnega posebnega nadomestila Dežman Francu 2.000 din in Frelih Francu 2.000 din, skupaj 4.000 dinarjev.

3.5. Predlog št. 44/82, Dežman Franc iz Vijakarne in Frelih Franc iz Orodjarne: Jedra za stiskanje valjanih vijakov, sestavljena iz ohišja jedra in reducirne votlice. Predlog komisije je, da se izdela kalkulacija in na osnovi količine iz leta 1982, naredi predlog posebnega nadomestila.

4. Sidrne verige

4.1. Predlog št. 29/82, Torkar Borut iz Vzdrževanja: Izboljšava na upogibalnem stroju KBH-8. Komisija je sprejela sklep, da se na osnovi prvega neuspelega poskusa na osnovi izjave tov. Vidica, opravi ponoven preizkus predloga, šele nato bo komisija odločala o predlogu.

4.2. Predlog št. 33/82, Nežmah Anton in Kocjančič Janez, oba iz Vzdrževanja: Transporterji s kalibrirno verigo namesto Gallove verige. Komisija je v zvezi s predlogom sprejela sklep, da se morajo najprej odpraviti pomanjkljivosti pri transporterju in še počakati, da se transporterji koristijo tudi v tozdu Kovačnica, šele nato bo podana odločitev o posebnem nadomestilu.

Na koncu bom podal še dve informaciji v zvezi z delovanjem inovatorjev v Verigi:

1. V mesecu maju bodo podeljene diplome inovatorjem za leto 1982. Teh je skupaj 54. Po tozdih pa kakor sledi: 11 iz TIO, 5 iz Kovačnice, Verigarna nima inovatorja, 6 iz Vijakarne, 3 iz Sidrnih verig, 12 iz Vzdrževanja, 11 iz Orodjarne, 5 iz DSSS in 1 upokojenec.

2. Ob priliki praznovanja praznika dela — 1. maja — bo občinska Raziskovalna skupnost Radovljica podelila 5 denarnih nagrad z diplomo za najboljše inovacije iz leta 1982. Veriga sodeluje v natečaju s petimi predlogi. Iz TIO predlog tov. inž. Lapuh Janeza, iz Sidrnih verig predlog tov. Pogorevc Huberta, iz Orodjarne predlog inž. Harinski Jožeta — inž. Hanžič Franca — Lužnik Franca in predlog tov. Frelih Staneta, iz DSSS Mešiček Bogdana in še 7 predlagateljev. O izidu natečaja bom poročal v majski številki časopisa.

Albin Lampe

Kako smo odločali

Samoupravljanje je pravica in dolžnost vsakega delavca, da sodeluje pri sprejemanju in odločanju o pomembnih zadevah, ki se tičejo delovne organizacije, temeljne organizacije in delovne skupnosti skupnih služb. Odločanje nam je omogočeno na podlagi osebnega izjavljanja ali preko delegatov izvoljenih v samoupravne organe, katerih pristojnosti so določene v samoupravnih splošnih aktih. Ker prav ta mesec, 27. 5. 1983, poteče mandat delegatom vseh samoupravnih organov v delovni organizaciji, je prav, da na kratko pregledamo, kako smo odločali v preteklih dveh letih.

Na dveh referendumih, in sicer 22. 12. 1981 in 22. 12. 1982 smo sprejeli naslednje samoupravne splošne akte:

— Samoupravni sporazum o združitvi v DO;

— Samoupravni sporazum o združevanju stanovanjskih sredstev in o skupnih osnovah za dodeljevanje stanovanj in stanovanjskih posojil;

— Pravilnike o dodeljevanju stanovanj in stanovanjskih posojil;

— Spremembe pravilnika o razvidu del in nalog;

— Spremembe in dopolnitve SS o združevanju dela delavcev v tozd in DSSS;

— Spremembe in dopolnitve stanovanjskih splošnih aktov;

— Spremembe in dopolnitve statutov tozdov in DSSS;

— Statut delovne organizacije;

— Spremembe in dopolnitve SS o skupnih osnovah in merilih za razporejanje čistega dohodka in delitev sredstev za OD.

Na delovnih skupinah in delnih zborih smo razpravljali in obravnavali osnutke in predloge samoupravnih splošnih aktov, ki smo jih potem sprejeli na referendumu, nekatere samoupravne splošne akte pa smo na ta način tudi dokončno sprejeli. Obravnavali smo zaključni račun za leto 1981 in 1982, poslovanje delovne organizacije, temeljnih organizacij in delovne skupnosti skupnih služb, potrdili delitev dohodka in čistega dohodka, vsako trimesečje obravnavali periodične obračune in poslovanje, obravnavali gospodarski načrt, poročila samoupravnih interesnih skupnosti, itd.

Žal pa na zborih delavcev kljub pomembnosti gradiv opažamo, da je vse manj zainteresiranosti, kar se odraža predvsem v prisotnosti na zborih in seveda tudi glede na razprave, za katere lahko rečemo, da jih skoraj ni. Posebno slaba udeležba je v delovni skupnosti skupnih služb.

Vsak delavec pa lahko vpliva na odločanje tudi preko svojega delegata v organih upravljanja, katerih pristojnosti so določene v samoupravnih splošnih aktih. Najvišji organ je delavski svet, ki je izvoljen tako, da ima vsaka delovna skupina svojega delegata preko katerega lahko vpliva na posamezne odločitve. Seveda pa ima precej delovnih skupin delegate, ki ne skrbijo, da bi seznanili skupino z materiali, niti potem z odločitvami sprejetimi na delavskem svetu. Zato lahko rečemo, da samoupravljanje še ni dovolj zaživelo, da še nismo naredili vsega, kar bi omogočalo dobro in pravilno odločanje. Opažamo tudi, da se zelo malokrat zahteva kakšna dodatna obrazložitev, čemur je vzrok lahko dobro pripravljen material ali pa v tem, da ga nihče ne pogleda. To pa je seveda premalo za dobro razpravo in odločanje.

Za odločanje o zadevah, ki se tičejo delovne organizacije kot celote je pristojen delavski svet delovne organizacije. Sestavljen je iz delegacij temeljnih organizacij in delovne skupnosti skupnih služb. Material za sejo delavskega sveta delovne organizacije obravnavajo delavski sveti tozdov in DSSS, ki oblikujejo tudi stališča za delegacijo. Delegati stališča svojih delavskih svetov na seji povedo, vendar pa v razpravah premalo sodelujejo.

Neposredno voljen organ je tudi Odbor samoupravne delavske kontrole, ki deluje predvsem preventivno, opozarja na nepravilnosti in predlaga ukrepe za njihovo odpravo. Žal lahko ugotovimo, da v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti skupnih služb delo tega odbora ni zaživelo in deluje samo Odbor samoupravne delavske kontrole delovne organizacije.

Bolj aktivno pa je delo v izvršilnih organih delavskih svetov, predvsem v komisijah za delovna razmerja tozd in DSSS, odboru za kadrovske zadeve in skupno porabo in poslovnem odboru, kjer lahko ugotovimo, da so se člani teh odborov resnično poglobili v svoje delo, kar je razvidno tudi iz njihovih predlogov in odločitev.

Pomembno področje samoupravljanja je predvsem dobro obveščanje, ki je prvi pogoj za dobro odločanje. Zato se bomo morali v prihodnje bolj potruditi in posredovati čimveč jasnih in kratkih informacij.

Z. A.

Zahvala

Osnovni organizaciji sindikata Orodjarne se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel ob času moje bolezni.

Najlepša hvala.

Božo Ličar

Delo delavcev skupnih služb v proizvodnji da ali ne?

O delu delavcev iz skupnih služb v proizvodnji je verjetno toliko mnenj kolikor je ljudi v tovarni. Pa vendar ta mnenja lahko delimo v dve kategoriji: v odklonilna in pozitivna. Ker je odklonilno stališče bližje naši lagodnosti je pač takšnih mnenj več, njihovi »lastniki« pa se vseskozi trudijo, da bi jih strokovno utemeljili. Seveda je njihova strokovna utemeljitev, da je takšno delo škodljivo in nevarno obratno sorazmerna z zaposlenostjo na delovnem mestu. Čim več ima torej nekdo časa med delom, tem temeljiteje ugotavlja nevarnosti in pasti takšne oblike dela. Za mnenje smo poprašali Hanžič Franca, Tramte Karla in Bizjak Marjana.

Delo delavcev skupnih služb v proizvodnji teče že šest mesecev. Kako ocenjujete rezultate dela:

Hanžič:

Prispevek dela delavcev DSSS v ničemer ne zaostaja za delom delavcev TO, kar vpliva tudi na rezultate dela.

Bizjak:

Kakšni so rezultati dela delavcev skupnih služb v proizvodnji se še ne ve. Zato ocena teh rezultatov, če sploh obstaja, ni možna. Zavedati se moramo, da so OD večine delavcev skupnih služb višji od OD delavcev v proizvodnji. Pozitivno je torej to delo lahko le, če se je zaradi tega povečala proizvodnja posameznih tozdov, kar pa po pregledu doseganja plana ni moč ugotoviti.

Tramte:

Sedanjo prakso, ko delavci skupnih služb pridejo nadomeščat pomanjkanje delavcev v proizvodnjo, ocenjujem kot koristno z dveh plati: delavci skupnih služb vidijo in »občutijo« delovne razmere v Kovačnici, obenem pa pomagajo proizvodnji, kjer je premalo delavcev.

Kakšne vtise, oziroma izkušnje ste si pridobili s takšnim načinom reševanja pomanjkanja delavcev v proizvodnji?

Bizjak:

Reševanje pomanjkanja kadrov na tak način je lahko ena od oblik, vendar le kadar z njo poleg zasedbe delovnega mesta dosegamo tudi ustrezne delovne učinke. To pa je verjetno možno le takrat, kadar so delavci za opravljanje omenjenih del sposobni in ustrezno usposobljeni.

Hanžič:

Glede na razdrobljeni asortiment izdelkov ni vedno mogoče kvalitetno organizirati proizvodnega procesa, zato je prisotnost delavcev iz DSSS dobrodošla, saj delavci DSSS po potrebi lahko dopolnjujejo vrzeli v organizaciji dela.

Tramte:

Delavcem, ki pridejo prvič v proizvodnjo se sicer pozna, da nimajo izkušenj, zato je potrebno nekaj uvajanja, v celoti gledano pa delajo dokaj v redu, pač odvisno od narave dela, čeprav so med njimi tudi izjeme v negativnem smislu.

Ali menite, da delavci skupnih služb enakovredno nadomeščajo pomanjkanje kadra v proizvodnji?

Tramte:

Na tistih delih, kjer ni potrebno posebno uvajanje v delo, menim, da delavci skupnih služb povsem enakovredno nadomeščajo proizvodne delavce.

Bizjak:

Delno sem na vprašanje že odgovoril, dodal pa bi še naslednje: splošna kondicija nekega »pisuna« verjetno ni na zavidljivem nivoju. Omenjenega tovariša smo postavili pred kovaško peč in mu dali v roke lopatico za podajanje segretih surovcev iz nje. Tempo dela je kljub temu da ga je le s težavo zmogel, moral prilagoditi delavcu na kladivu ali stiskalki, ker je le-ta hotel doseči in preseči normo tako, kot da bi delal s podajalcem, ki je tega dela vajen. Ugotovimo lahko, da je ustrezno nadomeščal delavca v proizvodnji, vendar za kakšno ceno. Ne vajen visokih temperatur in napornega dela se je močno oznojil, ob pavzi, ki so namenjene zalaganju peči, je stopil od peči, da bi malo bolj sproščeno zadihal. Neutrjenost je storila svoje in omenjeni tovariš je naslednji dan namesto na svoje »pisunsko« delovno mesto odšel k zdravniku. Smo na ta način ustrezno nadomestili delavca v proizvodnji? Mnenja sem, da je enakovredno nadomeščanje le takrat, kadar gre za normalne delovne pogoje in kadar to delo izkazuje nek finančni učinek.

Hanžič:

Na delih in nalogah, ki jih sedaj opravljajo delavci DSSS enakovredno nadomeščajo delavce TO. Za dela kot so: kovanje (strojno, ročno), brušenje, mehanska obdelava pa bi morali biti posebej usposobljeni.

Konkretno za Kovačnico je več pripomb, da so norme prenizke, da se z delom prične pozno in zgodaj neha. Kako bi komentirali to?

Bizjak:

Z omenjenimi pripombami se ne strinjam v celoti. To, da so norme nizke proti normam npr. v kovaški industriji Zreče in morda še kje, je res, res pa je tudi, da so norme pogojene predvsem s tehnologijo pa s stroji, na katerih se delo opravlja, le-ti pa so pri nas zastareli tudi v »novi kovačnici«, kjer je novo samo ime. Enako stanje je tudi v obdelovalnici, kjer se gremo proizvodnjo na univerzalnih obdelovalnih strojih. Zaradi omenjenih stvari je delo naporno, pogoji za delavca pa včasih na mejah sprejemljivih, da ne rečem humanih. Težko je v takih pogojih od delavca zahtevati, da bi delal celih 8 ur.

Tramte:

Treba se je zavedati, da v Kovačnici ni tekoča proizvodnja in da gre večkrat za improvizacije. Delo pogosto ni vnaprej terminirano in prihaja do zastojev, menjav orodja in navidezne nedelavnosti. Norme same pa se mi ne zdijo prenizke. Pri ocenjevanju presegov je pač treba upoštevati, da je vsakdo boljši ali slabši mojster svojega dela. Seveda teh norm ni mogoče primerjati z normami na avtomatskih strojih, kjer avtomat diktira delovni tempo. V Kovačnici je že sama narava proizvodnje zaradi hkratne toplotne obdelave pač takšna, da so izgubni časi večji. Za nekatere normative bi celo lahko trdili, da so previsoki, kajti eno je delati 8 ur na mesec, povsem nekaj drugega pa je delati celo življenje v takšnih razmerah. Ne rečem, da bi ne bilo možno narediti več, toda treba je vedeti, da le za ceno zdravja, ki se v dinarjih ne kupuje. Delavci v Kovačnici se v večji meri bojimo izgube zdravja, kot pa dodatnega dela.

Hanžič:

Režim dela pri toplotnih obdelavah je (razen na linijah) odvisen od svobodne učinkovitosti posameznikov, ki neenakomerno porazdelijo svoje zmogljivosti. Poleg tega je vpliv na učinkovitost odvisen od asortimenta odkovkov po teži in dimenziji, kakor tudi zalaganja peči. Pri ogrevanju kovaških surovcev je izredno pomembna odvisnost od zalaganja peči avtomatično z določenim ogrevalnim časom. Zato je težko oceniti ali so norme realne. Vendar pa menim, da je še nekaj rezerve, za kar smo tudi predlagali korekture norma časov.

Kaj menite, ali se s takšnim načinom dela splača nadaljevati ali ne?

Tramte:

Mislim, da se s takšnim načinom dela splača nadaljevati. Prvič zato, ker delavci v vseh službah niso toliko zaposleni, da bi ne utegnili narediti dogovorjenih dni v proizvodnji, drugič in nenazadnje tudi zato, ker se pri delu v obratu spoznavamo in rušimo pregraje med proizvodnjo in režijo.

Hanžič:

Tako z ekonomskega kakor tudi s psihološkega vidika menim, da naj bi se ta način dela nadaljeval. S tem bi se prav gotovo odnosi med DSSS in tozdom poglobili.

Bizjak:

Že v začetku sem omenil, da rezultati vsaj meni niso znani, in o tem ali se takšno delo splača ali ne, ne morem soditi. Verjetno pa je zelo vprašljivo, s čim na primer nek projektant, konstrukter ali tehnolog in mogoče še kdo več prispeva: s podajanjem pri peči ali z risanjem neke naprave, orodja, ki bo omogočilo lažje in boljše delo npr. v Kovačnici. Mnenja sem, da bi morali več truda vložiti v zboljšanje pogojev dela na delovnih mestih, kjer delavcev primanjkuje, če pa se to ne da, to delo vsaj tako nagraditi, da delavci ne bi odhajali.

To so mnenja treh vprašanih. K temu pridajmo še splošni vtis obeh urednikov, ki sta tudi sama v igri: to delo nikomur ne škoduje, tudi če z glave pade krona, poskrbeti bo le treba, da bo koristilo in da bo ta korist vidna, pa četudi le v tem, da nekateri ne bodo več vztrajali v taki tovarni, kjer so superstrokovnjaki deležni tako grobega tretmana.

Uredništvo

Naša prva nuklearka

Dne 15. 3. 1983 sem bil navzoč pri postavljanju NE Krško pod 100 odst. obremenitev. Kot je znano, je od začetka zagona do sedaj NE obratovala le pod 70-odstotno obremenitvijo zaradi vibracij, ki so nastajale pri višjih obremenitvah v parnem generatorju. Sedaj so te vibracije odpravljene in NE obratuje od 15. 3. s 100 % zmogljivostjo. S tem v zvezi bi povedal nekaj več besed o naši prvi nuklearki.

Graditev nuklearne elektrarne

Prve raziskave na Krškem polju je, potem ko je le-to postalo možna lokacija za jedrsko elektrarno, izvedla delovna skupina Poslovnega združenja energetike SRS v letih od 1964 do 1969 ob sodelovanju raznih institutov.

Na predlog slovenskih in hrvaških elektrogospodarskih organizacij je bil leta 1970 sklenjen dogovor o skupni graditvi dveh jedrskih elektrarn za pokritje naraščajočih potreb po električni energiji v obeh republikah. Investitorja prve jedrske elektrarne, Savske elektrarne Ljubljana in Elektroprivreda Zagreb, sta z investicijsko skupino izbrala najugodnejšega ponudnika ter v avgustu 1974 sklenila pogodbo o dobavi opreme in graditvi jedrske elektrarne moči 632 MW z ameriško tvrdko Westinghouse Electric Corporation. Po pogodbi je glavni izvajalec del Westinghouse, izvajalci del na gradbišču pa domača podjetja, predvsem Gradis in Hidroelektro, za montažo pa Hidromontaža in Đuro Đaković.

Sredstva za gradnjo, ki je do danes štela 24 milijard dinarjev, sta v enakih deležih zagotovili obe republiki.

Zgradbe

Vsi tehnološko pomembnejši objekti jedrske elektrarne stoje na masivni železobetonski plošči, zasidrani v peščene sloje usedlin Krškega polja. Ta betonska plošča tvori čvrst in potresno varen temelj. Zagradbe so projektirane in grajene tako, da brez poškodb zdržijo potrese devete stopnje po MCS potresni lestvici. Zadrževalni hram, v katerem je reaktor s hladilnima krogoma ter z varnostnimi sistemi sestavljata notranja jeklena lupina in zunanja železobetonska zaščitna zgradba. Prodora v zadrževalni hram za ljudi in opremo sta opremljena z zrakotesnimi prehodnimi komorami z dvojnimi vrati. Številni prodori skozi stene hrama za cevovode in kable so dvojno tesneni. Ob reaktorski zgradbi so objekti za pomožne sisteme, hlajenje delov, ravnanje z gorivom, zasilne dieselske generatorje in turbinska zgradba.

Zajemanje hladilne vode je na bregu reke Save nad pretočnim jezerom, ki zagotavlja zadostno višino vode ob vsakem vodostaju. Izpust hladilne vode je pod jezom. V primeru premajhnega pretoka vode v Savi hladijo kondenzatorsko hladilno vodo s prisilnim vlekom dodatne mokre hladilne celice.

Skladiščenje srednje in nizko radioaktivnih trdnih odpadkov je na jugozahodnem robu elektrarne. V njem je začasno mogoče shraniti 6.000 sodov odpadkov.

Upravna zgradba z delavnicami in skladišče sta ob severnem robu ob vhodu v elektrarno.

Reaktor s hladilnima zankama

Tlačni reaktor z dvema hladilnima zankama sestavljajo reaktorska posoda z notranjo opremo in pokrovom, dva uparjalnika, dve črpalki reaktorskega hladila, tlačnik, cevovodi, ventili in pomožni reaktorski sistemi.

Navadna demineralizirana voda služi kot hladilo reaktorja, kot moderator nevtronov in kot topilo za borovo kislino. V uparjalniku oddaja hladilna voda reaktorja toploto, ki na sekundarni strani uparjalnika greje napajalno vodo in jo uparja. Tlak hladilne vode vzdržuje tlačnik s pomočjo električnih grelnikov in vodnih prh, ki se napajajo z vodo iz hladilne veje čistilne zanke reaktorskega hladila.

Merilniki nevtronskega pretoka, temperature in pretoka reaktorskega hladila ter tlaka in gladine vode v tlačniku, dajejo potrebne podatke za krmiljenje delovnega procesa in za varovanje reaktorskega sistema.

Moč reaktorja je krmiljena z regulacijskimi palicami. Pogonski mehanizmi regulacijskih palic so pritrjeni na pokrov reaktorja, njihove absorbcijske palice pa segajo v reaktorsko sredico. Dolgoročne spremembe reaktivnosti sredice in zastrupljanje le-te s produkti cepitve se kompenzirajo z menjanjem koncentracije borove kisline v hladilni vodi reaktorja.

Jedrsko gorivo

Reaktorsko sredico sestavlja 121 gorivnih elementov. Gorivni element tvorijo: gorivne palice, spodnja in zgornja šoba ter distančniki in vodila absorbcijskih palic. Gorivne palice so keramične tablete uranovega dioksida v zavarjenih ceveh iz cirkonijeve zlitine.

Gorivo iz uranovega oksida ima obliko sintranih tablet

(Nadaljevanje na 7. strani)

Kadrovske vesti

Novosprejeti delavci:

Tehnični sektor:	Kavčič Jana
Komercialni sektor:	Matijaševič Mato
Splošni sektor:	Cvetek Olga
Verigarna:	Triplat Franc
Sidrne verige:	Urgl Franc, Pretnar Aleksander

Prišli iz JLA:

Orodjarna:	Koselj Franci
Vijakarna:	Majer Tomaž, Crnkovič Jože
Sidrne verige:	Vogrinec Dušan
TIO:	Legat Janez
Tehnični sektor:	Rejc Marjan

Prenehali z delom:

Finančni sektor:	Božič Antonija
Verigarna:	Dijanič Gizela, Pintarič Nevenka, Kopač Marija
Sidrne verige:	Resman Stanko
Vzdrževanje:	Udovč Ignac
Kovačnica:	Resman Ivan, Latič Ferid
Vijakarna:	Sukobljevič Stjepan

Rodili so se:

Zorman Branetu iz Tehničnega sektorja — sin David
Alibabič Ikmeti iz Vijakarne — hči Amira
Pejič Juretu iz komercialnega sektorja in Pejič Radojki iz tehničnega sektorja — sin Darko
Maček Janku iz finančnega sektorja — hči Jerca

Kadrovska služba

Srečno našim sodelavkam

Prišel je čas, ko se poslavlja od nas in od svojega dela tista generacija, ki je začela s svojim delom v prvih povojnih letih — v letih izgradnje. To so bila nedvomno težka leta, čeprav se jih naše sodelavke rade spominjajo. Ni jim žal uric, ki so jih v tistih letih žrtvovale za delo v službi pa tudi za

Tončka Božič

udarniško delo, saj se zavedajo, da so s tem prispevale delček k izgradnji porušene domovine. Zdaj odhajajo iz naše sredine, seveda z obljubo, da se bomo še srečevali. Po toliko letih dela jim ne bo vseeno, kako bo v Verigi v naslednjih letih, s kakšnimi problemi se bomo srečevali, saj so preživele velik del svojega življenja v našem kolektivu.

Tako smo se v aprilu poslovili od naših sodelavk.

— BOŽIČ TONČKO poznajo najbrž najbolje v Vzdrževanju, saj jim je vrsto let računala njihove osebne dohodke. V Verigi Lesce se je zaposlila 1. 7. 1949. leta in ostala vse do starostne upokojitve.

Nada Golmajer

— GOLMAJER NADA je stopila med vrste Verigarjev 8. 9. 1947. Skoraj vseh 35 let dela se je ukvarjala s stroški, saj je vodila stroškovno knjigovodstvo.

— JURŠINIČ ANICA je začela s svojim delom v Verigi 5. 9. 1949 kot šivilja. Šele ob njenem odhodu smo zvedeli, da je imela Veriga v tistem času krojaško delavnico, v kateri se je našlo delo tudi za Anico. Po ukinitvi delavnice je delala kot obračunovalka osebnih dohodkov. Najbolje jo poznajo delavci iz Sidrnih verig, saj jim je veliko let računala plače.

Anica Juršinič

— SUJEVIČ ALMA se je zapisala med Verigarje v letu 1952 in jim ostala zvesta vse do upokojitve. Tudi ona je obračunavala osebne dohodke in to v Kovačnici.

— JALEN MERI je dobra znanka delavcev Verigarne, saj jim je vrsto let obračunavala osebne dohodke. V Verigi Lesce se je zaposlila 15. 7. 1949.

Vse naše sodelavke, ki zdaj odhajajo v pokoj, so bile zaposlene veliko let v Verigi. V teh letih so pridobile bogate delovne izkušnje, ki so jih rade po-

Alma Sujevič

sredovale tudi mlajšim sodelavcem in jim pomagale pri delu. Zato smo jih sodelavci spoštovali in cenili. Sodelovale so tudi pri delu v samoupravnih organih in sindikalni organizaciji in tudi tu dale svoj prispevek.

Za dolgoletno uspešno delo se jim iskreno zahvaljujemo, želimo jim še mnogo srečnih let, da bi zdrave uživale sadove svojega dela in bi še poslej večkrat prihajale med nas.

Sodelavke in sodelavci finančno-računovodskega sektorja

Uredništvo se opravičuje, ker mu za Meri Jalen ni uspelo dobiti pravočasno fotografije.

(Nadaljevanje s 6. strani)

(∅ 8,192 × 13,46 mm) in je obogateno z uranom 235. Pri prvi polnitvi ima gorivo tri različne obogatitve. Vsako leto se tretjina gorivnih elementov zamenja s svežimi. Ob menjavi goriva gorivne elemente prepeljejo po vodnem kanalu skozi steno zadrževalnega hrama v bazen pri reaktorju. Gorivo se polni pri odkritem reaktorju, ko je prostor nad reaktorjem zalit z vodo. Polnilni stroj dviga stare gorivne palice in jih zamenja z novimi.

Izrabljeni gorivni elementi so shranjeni pod vodo v bazenu za izrabljeno gorivo, kjer se hladijo.

Turbo generator

Uparjalnika proizvajata nasičeno paro, ki poganja turbino. Para ekspandira v dvokrilnem visokotlačnem delu turbine do tlaka 0,8 MPa, nato pa — po pregretju — v dveh nizkotlačnih delih turbine ekspandira do tlaka 5 MPa. Istopa para nato kondenzira, črpalke pa vračajo kondenzat skozi grelnike v uparjalnika.

Generator električnega toka je trifazen, z močjo 813 MVA in cos fi 0,85, kratkostičnim razmerjem 0,50 in napetostjo 21 KV. Rotor trifaznega generatorja hladi vodik, stator pa voda. Vzbujevalnik nima krtačk.

Pri pretokih reke Save, večjih od 100 m^3/s se kondenzator hladi pretočno. Pri manjših pretokih je hlajenje kombinirano s hladilnimi celicami (stolpi). Temperatura vode v Savi lahko po mešanju s hladilno vodo naraste največ za 2 °C in ne sme preseči 28 °C.

Kot zasilni samostojni izvor električne energije ima elektrarna za nujne porabnike še dva diesel generatorja s po 3.500 kW moči.

Radioaktivni odpadki

Med obratovanjem elektrarne se pojavljajo tri vrste radioaktivnih odpadkov: plinasti, tekoči in trdni. Za prvi dve vrsti odpadkov so spremljevalni objekti, kot so filtrirne naprave, čistilne naprave itd. in se na koncu očiščeni vračajo v okolico. Trdne radioaktivne odpadke stiskajo ali strjujejo ter polnijo v 208 l sode iz jeklene pločevine. Sode začasno shranjujejo v skladišču ob elektrarni.

Med obratovanjem elektrarne se v okolici poveča radioaktivno sevanje za manj kot 1 % glede na naravno radioaktivno sevanje.

P. Vogelnik

Šport

VELESLALOM

Sneg je že zdavnaj skopnel in le najbolj zagrizeni smučarji še mislijo na smučanje, toda vseeno posvetimo tej vrsti rekreacije še nekaj besed.

Petega marca je bilo na Kobli občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu za leto 1983. Na tem tekmovanju je nastopilo 60 žensk in 330 moških, torej skupno 390 tekmovalcev in tekmovalk iz 91 OOZS ali KOOZS.

Po pričakovanjih je zmagala ekipa Elana iz Begunj in s tem tudi prevzela vodstvo v skupnem seštevku točk za najboljši kolektiv v občini.

REZULTATI:

Ženske do 28 let:

1. Udir Katjuša, Iskra Lipnica
2. Ješe Tatjana, ZTKO Radovljica
5. Hodnik Olga, Veriga
6. Ferjan Romana, Veriga

Ženske od 28 do 35 let:

1. Prešeren Barbara, Iskra Otoče
2. Šifrer Ana, LIP Bled
3. Pisek Silva, Veriga

Ženske od 36 do 45 let:

1. Veber Anica, LIP Bled
19. Gros Ida, Veriga

Moški od 46 do 55 let:

1. Bohinc Janez, Elan
12. Legat Janez, Veriga
14. Felicijan Vili, Veriga
15. Vovk Janez, Veriga
19. Žbontar Matevž, Veriga

Moški od 36 do 45 let:

1. Krauthaker Alojz, Inženiring Bled
9. Košir Anton, Veriga
12. Vidic Franko, Veriga
18. Mohorič Franc, Veriga

Moški od 28 do 35 let:

1. Šmit Vito, Elan
8. Ambrožič Jože, Veriga
9. Torkar Borut, Veriga
22. Praprotnik Janez, Veriga

Moški do 27 let:

1. Hafner Matjaž, Iskra Lipnica
7. Remec Grega, Veriga
28. Zorman Branko, Veriga

Ekipno moški:

	točk
1. Elan	119
2. Veriga	60
3. LIP Bled	38

Ekipno ženske:

	točk
1. LIP Bled	29
2. Iskra Otoče	22
3. GG Bled	21
4.—5. Veriga	19
Vezenine	19

KEGLJANJE

V Radovljici pa je bilo od 16. 3. do 31. 3. 1983 občinsko sindikalno prvenstvo v kegljanju borbenih partij. Na tekmovanju je nastopilo 54 moških in 28 ženskih ekip iz 75 OOZS.

Našo KOOZS so zastopale štiri ekipi (dve moški in dve ženski). Kljub močni udeležbi pa za naše uspeh ni bil tako popoln kot lani, saj sta se obe moški ekipi uvrstili na drugo in tretje mesto — lani smo zmagali — medtem ko so bile ženske osme in dvaindvajsete. To je nekoliko pod pričakovanji, kajti veljali smo za prvega favorita. Seveda je to še vedno lep uspeh, saj smo v skupnem seštevku zmagali in s tem zmanjšali vodstvo Elana na štiri točke.

REZULTATI:

Ženske:

	kegljev	točk
1. Iskra Otoče	574	55
2. Elan Begunje I	487	45
3. Plamen Kropa	474	37
8. Veriga I	433	12
22. Veriga II	315	6

Moški:

1. Obrtno združenje	964	77
2. Veriga I	948	65
3. Veriga II	927	55

Ekipno skupaj:

	točke 2 ekip	točke 4 ekip
1. Elan Begunje	92	132
2. Iskra Otoče	84	100
3. Veriga	77	138

Skupni vrstni red po treh disciplinah (teki, veleslalom, kegljanje):

	točk
1. ELAN	356,5
2. VERIGA	352
3. ISKRA Otoče	253,2

V. Bogataj

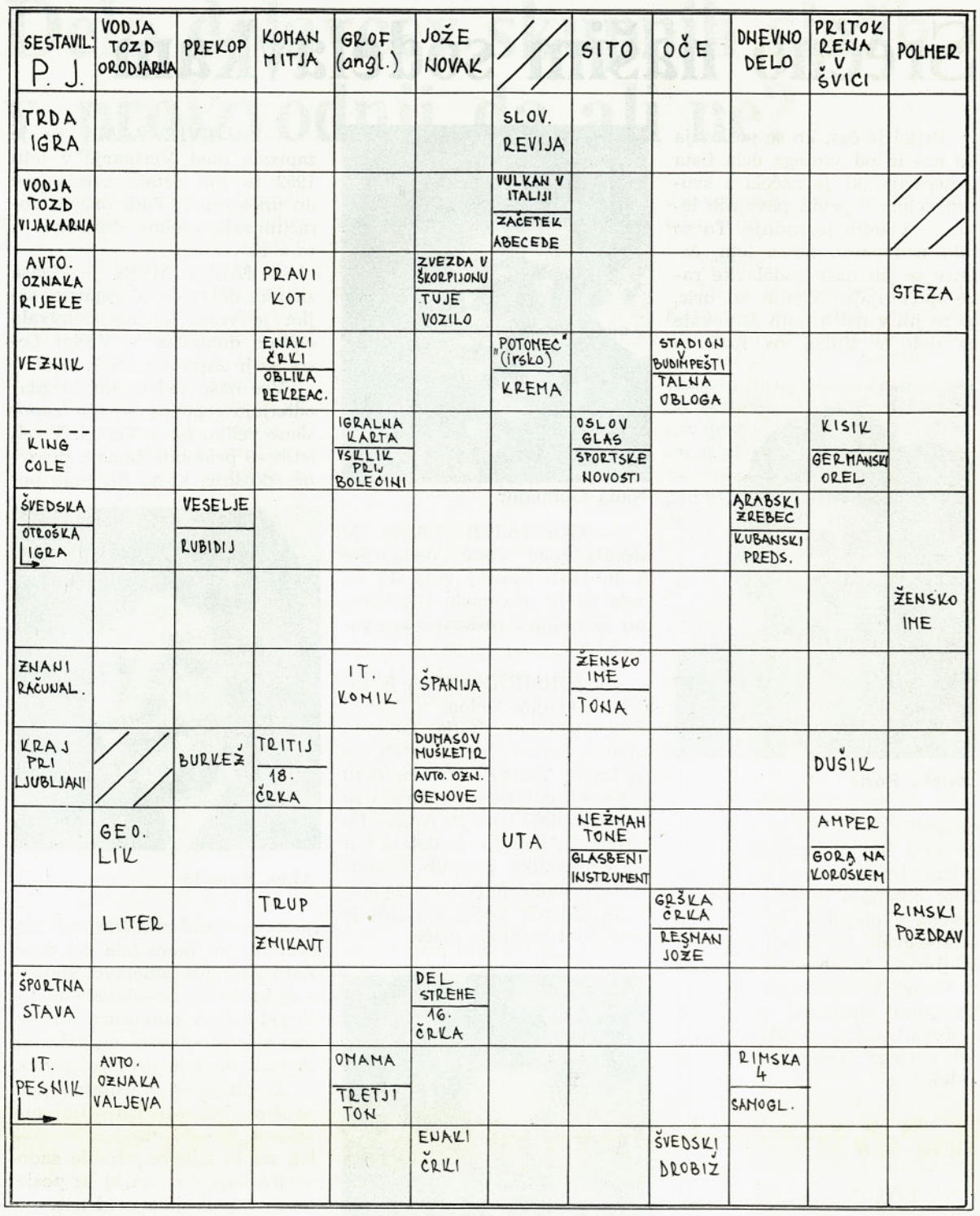

Izžrebani nagrajenci križanke iz prejšnje številke:
za prvo nagrado Brudar Stanko,
za drugo Vidic Marija in Mulej Rajko,
za tretjo Stržinar Cilka in Blatarič Breda.
Rešitve te križanke pošljite do 13. maja v splošni sektor.

Program kina Radovljica

OD 5. MAJA DO 1. JUNIJA 1983

POBESNELI MAX
avstralski barvni film
5. 5. ob 21. uri
za Filmsko gledališče

BAD JAHA NA ZAHOD
amer. barvni zab. film
6. in 11. 5. ob 21. uri,
7. 5. ob 19. uri

AGENT ŠT. 1 LJUBI IN UBIJA
amer. barv. pustolov. film
7. in 9. 5. ob 21. uri,
8. 5. ob 19. uri

IZJEMNA ŽENA
franc. barvni krim. film
8. in 10. 5. ob 21. uri

NAVADNI LJUDJE
amer. barvni film
12. 5. ob 21. uri
za Filmsko gledališče

BREZROKI MAŠČEVALEC
hongkonški barvni film
13. 5. ob 21. uri,
14. 5. ob 19. uri

ANGEL MAŠČEVANJA
amer. barvni film
14. in 16. 5. ob 21. uri,
15. 5. ob 19. uri

FURIJA
amer. bravni film
15., 17. in 18. 5. ob 21. uri

DRAGA MAMI
franc. barvni film
19. 5. ob 21. uri
za Filmsko gledališče

GOLJUFIVA IGRA
amer. barvni film
20. in 21. 5. ob 21. uri,
22. 5. ob 19. uri

EXCALIBUR — MEČ KRALJA ARTURJA
angl. barvni film
21. 5. ob 19. uri,
22. in 23. 5. ob 21. uri

PRISEZI SE LJUBEZEN
barvni film
24. in 25. 5. ob 21. uri

LOVEC NA JELENE
amer. barvni film
26. 5. ob 21. uri
za Filmsko gledališče

VROČI ŽVEČILEC
amer. barvni zab. film
27. in 29. 5. ob 21. uri,
1. 6. ob 21. uri

HOČEM ŽIVETI
jug. barvni film
28. 5. ob 19. uri, 30. 5. ob 21. uri

GADJE POLAGAJO MATURO
franc. barvni zab. film
28. in 31. 5. ob 21. uri,
29. 5. ob 19. uri

Franci Tajnikar sedemkratni državni prvak v smuških tekih

Franci Tajnikar, elektrikar, je bil dolga leta pojem tekačev, ki se lahko pohvali tudi z nekaj izvrstnimi rezultati v mednarodni konkurenci. Verjetno ni pretirana ocena, da bi bil Franci ob solidnem strokovnem delu ob pravem času lahko tekmovalec svetovnega formata. Ker pa se v času njegove kariere še ni delalo dovolj strokovno, so bili njegovi uspehi pač sorazmerno vloženi strokovnosti.

Franci, kako se je začela tvoja tekmovalna kariera?

»Na smučeh sem začel teči pri žirovskem Partizanu, ko sem postal prvak med mlajšimi pionirji. Po združitvi klubov v Dolini sem tekmoval za ŠD Jesenice. Takrat so bile priprave tekačev povsem enostavne. S kolegi smo tekali po Završnici in to je že zadostovalo za naslov prvaka. O načrtnejših pripravah lahko govorim šele po uvrstitvi v reprezentanco, pod vodstvom Janeza Pavčiča.«

Kakšna je bila tvoja repreprezentančna kariera?

»Ko sem postal mladinski reprezentant in se je pričelo nekaj bolj načrtno delo, tudi uspehi niso izostali. Postal sem balkanski mladinski prvak, zmagal sem v tekmovanju Kurikala, temu pa so sledili tudi uspehi na državnem prvenstvu.«

Torej je bil tvoj vstop med svetovno tekaško elito vendarle zelo obetaven. Kaj je bilo vzrok, da se v članski konkurenci uspehi niso ponovili?

»Sistimi treninga in nasploh priprav so bili preohlapni v primerjavi s tujimi reprezentancami. Prav tako je bilo slabo tudi tempiranje forme, saj smo prav na velikih tekmovanjih vedno odpovedali. V začetku sezone sem se enakovredno kosal z najboljšimi, na velikih tekmah pa sem bil vedno slabši. V takratnem času je bil dan tudi prevelik poudarek testom v pripravljalnem obdobju, zato sem bil že na začetku sezone v vrhunski formi, ki pa se je ni dalo obdržati do konca sezone.«

Tvoja kritika torej leti na strokovno delo trenerjev?

»Niti ne toliko, kolikor delo raznih drugih funkcionarjev, ki trenerjem niso pustili prostih rok. Tako naš trener Kecerin, kot ruski trener Prjahin sta imela vseskozi zvezane roke. Z druge strani pa tudi tekmovalci nismo dali vsega od sebe, saj nam je bilo mesto v reprezentanci spričo ozkega kvalitetnega vrha vseskozi zagotovljeno. V strokovno delo so se vseskozi vtikali funkcionarji, ki po drugi strani niso opravili svojega dela. Vedno se je zataknilo pri potrdilih za DO in večkrat bi se lahko zgodilo, da bi ostal brez OD, če v Vzdrževanju ne bi bilo razumevanja.«

Kako gledaš na sedanjo tekaško reprezentanco?

»Zanesljivo je danes delo strokovnejše, boljši je tudi material, zato tudi uspehi niso izostali. Kaže tudi, da si je reprezentančni trener zagotovil večje kompetence in se mu v strokovno delo ne vtikajo nepoklicani. Ostaja pa še vedno izredno ozek kvalitetni vrh, ki lahko pripelje do enake situacije kot v mojih časih, ko je motiviranost tekmovalcem padla, ker jim je bilo mesto v reprezentanci zagotovljeno.«

Kaj pa tvoji načrti?

»Zaradi obveznosti do družine so še vsi načrti v megli. Ko bom imel več časa, se bom verjetno posvetil rekreacijskemu teku.«

F. Č.

VERIGA je glasilo delovne organizacije Slovenske železarne — Veriga Lesce, n. sol. o. Izhaja enkrat mesečno. Ureja ga uredniški odbor: Zdenka Arh, Božena Vidic, Dora Tonejc, Marjan Stiperski, Franc Čop in Miloš Janša. Odgovorna urednika sta Franc Čop in Miloš Janša. Glasilo je po 7. točki 36. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu in mnenju republiškega komiteja za informiranje prosto plačila prometnega davka. — Tiska Tiskarna Ljubljana.